

DE WEGEN VAN GROEN

DEEL 2

Het ledenblad als bron voor een kwarteeuw werking van Leefmilieu Geraardsbergen

Eric COSYNS & Marc VAN LIEFFERINGE

De oprichting van Leefmilieu Geraardsbergen (LMG) midden de jaren 1970 was geen alleenstaand feit. In dezelfde periode ontstonden in Vlaanderen tientallen milieuactiegroepen. Maar LMG wou van meet af aan meer zijn dan een actiegroep die alleen maar teert op enkele lokale milieuproblemen. Ze koos bewust voor een brede milieuwerving. Het verlies van het verenigingsarchief¹ maakt dat we voor een analyse en evaluatie van een kwarteeuw werking van Leefmilieu Geraardsbergen ons uitsluitend kunnen steunen op de verschenen Leefmilieukrantjes, aangevuld met briefwisseling en mondelinge getuigenissen. Het ledenblad liet ons echter niet toe kritische beschouwingen binnen de eigen kring te registeren. Toch hebben we aan de hand van enkele geselecteerde thema's geprobeerd een beeld te schetsen van dit verenigingswerk en van de evolutie in het Geraardsbergse milieubeleid.

Bestaansredenen

Het bewerkstelligen van een mentaliteits- en gedragswijziging binnen de bestaande samenleving om de natuur en het leefmilieu te beschermen of te herstellen was de ultieme doelstelling en drijfveer van de vereniging². Daartoe bewandelde LMG verschillende wegen.

Het deelnemen aan en vooral het organiseren van activiteiten vormde een van de kerntaken en tevens een belangrijke bestaansgrond van LMG. Informeren en sensibiliseren wordt immers beschouwd als basis voor elke mentaliteitswijziging. In het ledenblad vinden we onder de aangekondigde activiteiten onder meer de aanvankelijk maandelijks georganiseerde natuur- en land-

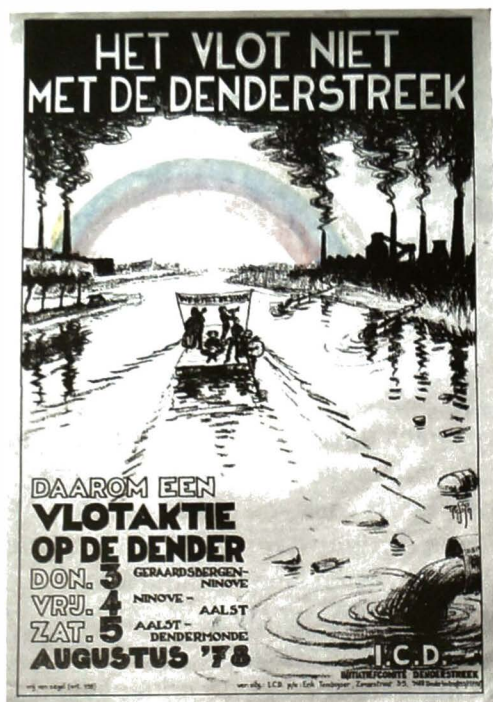

De Leefmilieukrant als belangrijke bron voor een kwarteeuw werking van Leefmilieu Geraardsbergen. Voorkaft van het driemaandelijks ledenblad tijdens het jubileumjaar 1993.

schapswandelingen, een gevarieerd aanbod cursussen, winterse diavoorstellingen en talrijke vergaderingen. Daarnaast werden ook demonstraties opgezet tegen bijvoorbeeld het sluikestorten en de Dendervervuiling.

Een tweede belangrijke bestaansreden van de vereniging was de juridische mogelijkheid om in naam van *Leefmilieu Geraardsbergen vzw*³ bezwaar aan te tekenen tegen milieudelicten, wat dan ook geregeld gebeurde. Hieraan werden heel wat vrijwilligersuren besteed. Vooral in de beginjaren van LMG bleek de opvolging van de zogenaamde *commodo et incommodo* dossiers⁴ een monnikenwerk omdat de wetgeving rond de openbaarheid van bestuur, zoals we die vandaag kennen, er nog niet was

1. Het archief van de vereniging lag jarenlang gestapeld in de oude sigarenfabriek *Morrta* in de Duivenstraat, maar werd vermoedelijk door de nieuwe eigenaars ontruimd.
2. In de statuten van *Leefmilieu Geraardsbergen* staat onder "doel" een meer gedetailleerde omschrijving van deze ambitie (B.S. 29/07/1986 p.10096). Naast aandacht en interesse wekken, worden ook expliciet acties, initiatieven en juridische stappen, die het leefmilieu en de natuur kunnen beschermen of herstellen, vermeld.
3. In 1986 werd *Leefmilieu Geraardsbergen* erkend als vereniging zonder winstoogmerk VZW. De beslissing hiertoe werd al tijdens een vergadering in november 1985 genomen. Met de publicatie van de statuten in het Belgisch Staatsblad van 28 juli 1986 werd de vereniging een door de wet erkende rechtspersoon. Hierdoor kon, indien nodig, in naam van de vereniging een gerechtelijke procedure worden opgestart en rechtspraak plaatsvinden. Voordien waren het privépersonen, al dan niet bestuursleden, in wiens naam initiatieven werden genomen.
4. Onderzoek *commodo et incommodo*: juridische procedure tot het verkrijgen van een exploitatievergunning, die de technische bepalingen bevat die de uitbater moet naleven opdat zijn installaties geen hinder of gevaar zouden vormen voor de onmiddellijke buurt en geen schade aan het milieu zouden toebrengen. Later vervangen door het Decreet betreffende de milieuvergunning, en de uitvoeringsbesluiten daarvan (het VLAREM).

De vele activiteiten die LMG organiseerde zijn illustratief voor het brede werkings- en interesseveld van de vereniging. In 1978 bijvoorbeeld, participeerden LMG-leden in de vlotactie om de Dendervervuiling op ludieke wijze aan te klagen. In 1981 zetten LMG, de Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie (BJN) en het Dender Aktie Komitee (DAK) de waterproblematiek opnieuw in de kijker met een tentoonstelling in de bovenzaal van het Geraardsbergse stadhuis. In 1995 organiseerde LMG de lokale betoging tegen het ondergronds stockeren van laagradioactief afval.

en het kopiëren van de dossiers om technische redenen onmogelijk was. Het verzamelen van pertinente informatie was dan ook niet evident. Uit vraaggesprekken met de stichtende leden wordt schamper verteld dat: "...er (soms) een deurwaarder werd geraadpleegd om te laten vaststellen dat bepaalde dingen aan het stadhuis wel of niet ad valvas te raadplegen waren... en dossiers werden nog overgeschreven en plannen met kalkpapier over getekend." Niet zelden verkreeg de vereniging op een minder formele wijze informatie: "Toen men een dossier ging opvragen was men toch op z'n hoede. Wat mogen die mannen zien en wat niet? ... Maar we hadden daar toen, op het stadhuis, ook een informant zitten. Anders geraakte je gewoon aan niks. Die bezorgde ons regelmatig de nodige documenten."

Het Geraardsbergse beleid van nabij gevolgd

LMG stelde zich als lokaal verankerde vereniging tot doel

maatschappelijke veranderingen teweeg te brengen op het vlak van het leefmilieu. Een directe manier hiertoe vond ze in een poging tot beïnvloeding van het stedelijke beleid. In de eerste jaren lag de klemtoon nog op de bijsturing van het nationale beleid. De autowegenproblematiek en de opmaak van de gewestplannen waren hieraan niet vreemd (zie deel 1). Gaandeweg werd meer en meer het lokale beleid opgevolgd. Daartoe werden zowel daden als intenties van de opeenvolgende Geraardsbergse bestuursploegen tijdens de gemeenteraden nauwkeurig opgevolgd. In het ledenblad gaat het louter informeren van de talrijke beleidsthema's dikwijls gepaard met een kritische visie van de vereniging.

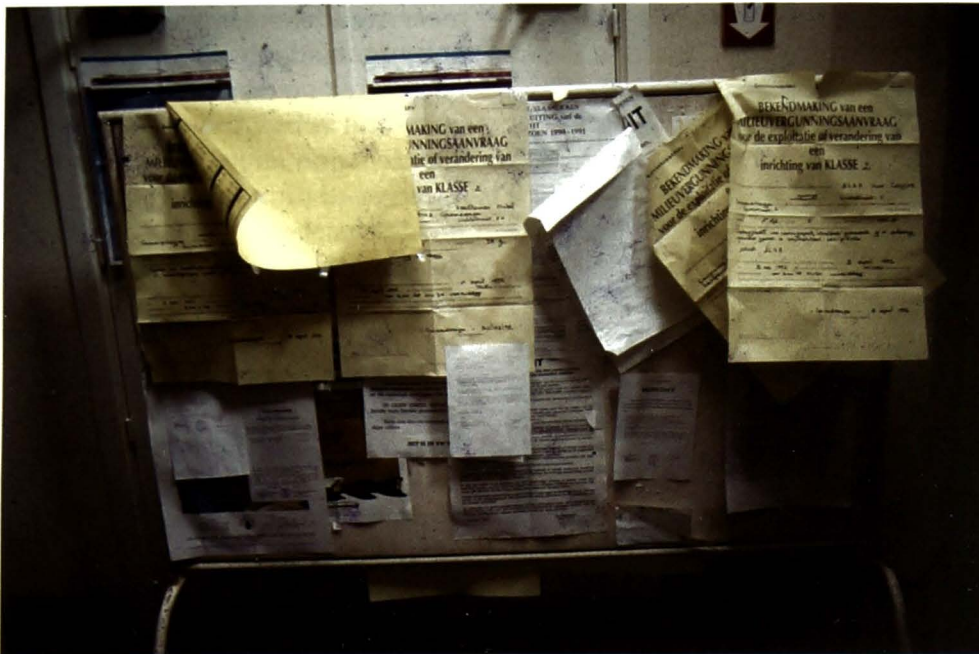
Een illustratief voorbeeld voor de toenemende invloed van het Vlaamse milieubeleid⁵ op het gemeentelijke niveau en de veelzijdige rol en aanpak van milieuonderwerpen door LMG was het

Wegbermbesluit uit 1984, dat openbare besturen verplicht de wegbermen op een ecologische wijze te beheren. *Leefmilieu Geraardsbergen* wou hierin een sensibiliserende rol spelen met tegelijk een uitgebreide berichtgeving in het eigen tijdschrift en de organisatie van een wetenschappelijke voordracht in het *Koetsenhuis*. Het stadsbestuur werd aangepord om het *Wegbermbesluit* ter harte te nemen, maar bleef aanvankelijk achterwege door gebrek aan initiatieven. In het LMG tijdschrift en in de briefwisseling met het stadsbestuur werd haar lethargische houding aangeklaagd. Wanneer hierin verandering kwam, werd ook deze gunstige wending aan de leden bericht. Diezelfde strategie werd eveneens in andere dossiers gevolgd zoals bijvoorbeeld de waterlopenproblematiek.

Ambitieuze Vlaams MINA-beleid bepaalt scenario en verdeelt de rollen

Om het complexe en veelomvat-

5. Het leefmilieubeleid werd door de tweede staatshervorming (1980) een bevoegdheid van de Gewesten.

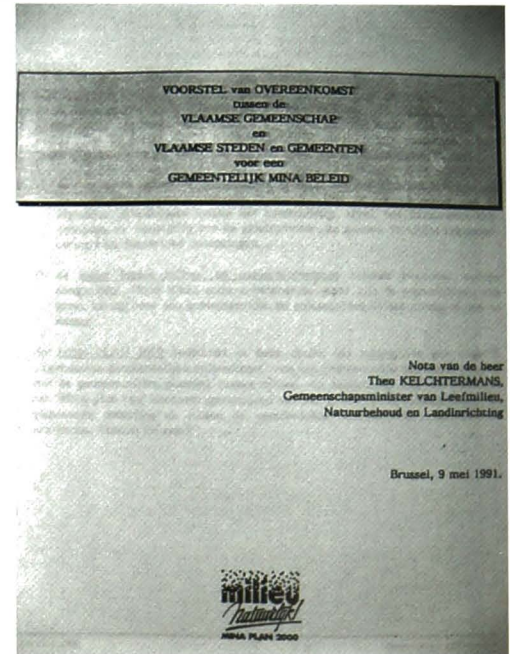

Het opvolgen van het Geraardsbergse milieubeleid gebeurde onder meer op basis van concrete dossiers. Een eerste cruciale stap hierin was na te gaan welke vergunningsaanvragen bij het stadsbestuur waren ingediend. De openbare bekendmaking ervan was hierin een cruciale eerste stap.

tende beleidsdomein van het leefmilieu op een deskundige wijze te kunnen besturen, was onder druk van de milieuverenigingen en de publieke opinie al van in de jaren 1980 nood aan een meer gecoördineerd, beter gestructureerd en vooruitziend overheidsbeleid. De publicatie van het eerste milieubeleids- en natuurontwikkelings- of MINA-plan⁶ betekende een mijlpaal in het milieubeleid. Voor het eerst werd een multithematische meerjarenplanning en -begroting opgesteld en met het milieuconvenant kregen de gemeenten uitdrukkelijk een belangrijke rol toebedeeld op het vlak van de eerstelijns milieuzorg, het natuur- en groenbeheer en de participatie van het middenveld in het gemeentelijk beleid (MINA-raad).

Vanaf dan informeerde de *Leefmilieukrant* regelmatig over de gang van zaken in de milieuraad. De eerste jaren van deze adviesraad

verliepen zeer moeizaam, niet in het minst door de controverses die overal in Vlaanderen over de zogenaamde *Groene hoofdstructuur* (GHS)⁷ ontstond. Het overleg over de GHS en de lokale vertaling ervan in het gemeentelijk natuurontwikkelingsplan (GNOP) zorgde op alle beleidsniveaus voor irritante en verhitte discussies en een vaak lammakend wantrouwen tussen de landbouwsector en de natuur- en milieuverenigingen. Maar ook concrete milieuknelpunten, zoals het mogelijk kappen van platanen in de Pachtersstraat of werken in het beschermd landschap van de Oudenberg zorgden voor wrevel omdat het stadsbestuur hierover geen advies inwon bij de MINA-raad. Hierop diende deze zelf een eerste advies in over het al sinds 1979 door LMG bepleite verkeersvrij maken van het Boelarebos. Dit leidde tot een langdurig steekspel tussen het college en zijn adviesraad. Pas in 1999 reden niet langer

Voorblad van het eerste Vlaamse milieuconvenant, dat door het Geraardsbergse stadsbestuur in 1991 werd ondertekend. Deze overeenkomst mikt onder meer op een verhoogde deskundigheid (milieuambtenaar), inspraak en betrokkenheid van de bevolking, planmatige aanpak, recyclage en gemeentelijke betrokkenheid bij de natuurontwikkeling.

auto's door het Boelarebos.

Ondanks al deze prikkels gaf het milieuconvenant een krachtige beleidsimpuls en zorgde voor een professionelere en meer gestructureerde aanpak van het gemeentelijk milieubeleid. Hiermee werd ook de institutionalisering van het milieubeleid ingeluid, wat volgens verschillende geïnterviewde bestuursleden dé oorzaak betekende voor het later beëindigen van de verenigingswerking.

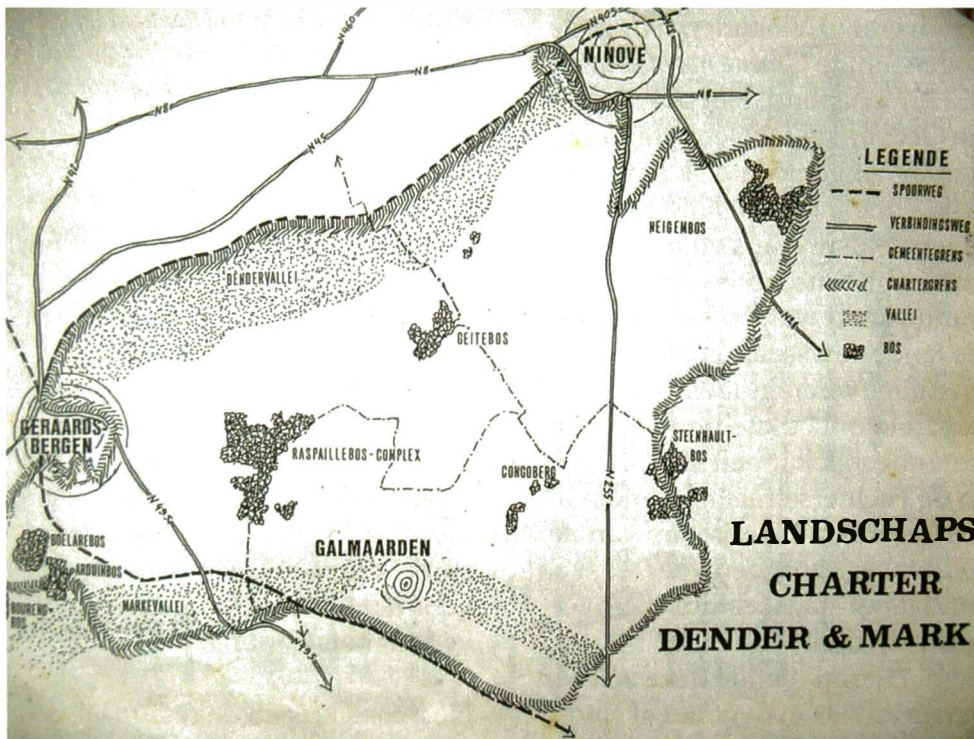
Nochtans kregen de regionaal georganiseerde verenigingen kansen en middelen om zich professioneel te organiseren. Vooral de natuurbeherende verenigingen verwierven vanaf de jaren 1990 aanzienlijk

6. Minister Kelchtermans, T. (1990). *Milieubeleidsplan en natuurontwikkelingsplan voor Vlaanderen: voorstellen voor 1990-1995*, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Brussel.

7. De idee van Groene Hoofdstructuur (GHS) is opgenomen in het MINA-plan van 1990. De GHS en het latere Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) dienen opgevat te worden als een samenhangend geheel van grotere natuurgebieden. Als ecologische verantwoording geldt dat afzonderlijke natuurgebieden niet te klein mogen zijn en met elkaar in verbinding moeten staan om uitwisseling van planten en dieren mogelijk te maken.

In 1991 werd onder de vleugels van LMG en met financiële steun van Natuurreservaten vzw gestart met het reservaatproject Moenebroek. In de beginjaren werden veel vrijwilligersuren gepresteerd om het noodzakelijke natuurbeheer te kunnen uitvoeren. Langs de Groeneweg (Ophasselt) werd een akker tot weide omgevormd. Leerlingen van het H. Harten Instituut (Ninove) staken hier een handje toe. Later zal met overheidssteun een professionele terreinploeg op Geraardsbergs grondgebied kunnen actief zijn.

Het beoogde chartergebied werd omsloten door de valleien van Dender en Marke op het grondgebied van Galmaarden, Geraardsbergen en Ninove. Het charter heeft als belangrijkste doelstelling het behoud, het herstel en de versterking van de natuur- en landschapswaarden in dit gebied.

meer middelen toegeschoven om natuurgebieden veilig te stellen door aankoop en beheer. Dit zorgde vooral voor wind in de zeilen van de toenmalige twee grootste Vlaamse natuurverenigingen *Natuurreservaten vzw* en *De Wielewaal*, die in 2001 tot *Natuurpunt* fuseerden.

Natuur en landschap

Enkele pioniers waren al langer door fauna en flora gefascineerd of waardeerden de stilte en verscheidenheid van de streek rond Geraardsbergen. Hun kennis en waardering voor de eigen regio werd gedeeld tijdens de maandelijks georganiseerde natuur- en landschapswandelingen, die telkens op veel publieke belangstelling konden rekenen. Niet verwonderlijk dat in de *Leefmilieukrant* ook aandacht werd besteed aan natuuronderwerpen, in 1981 werd zelfs binnen LMG een natuurwerkgroep⁸ opgericht.

De grote diversiteit van het landschap tussen Dender en Marke, waaraan de streek haar schoonheid dankt maar ook haar waarde ontleent voor zachte recreatievormen en natuurbehoud, was de basis van twee belangrijke pogingen om de landschapswaarden veilig te stellen en aan een groter publiek kenbaar te maken. Op initiatief van de *Werkgroep Leefmilieu Ninove* werd door het *Milieufront Dender en Marke*⁹ in 1980 het project *Landschapspark Dender en Marke* voorgesteld.

8. De natuurwerkgroep bestond onder meer uit Johan Vander Heyden en andere voormalige leden van de *Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie* (*Leefmilieukrant*, jan-feb 1981). In de *BJN* was er een leeftijdsgrens (26 jaar) waarboven men geen lid meer kon zijn. Deze zo verplicht uitgetreden leden kregen het predikaat "ouwe sokken".
9. Het *Milieufront Dender en Marke* ontstond in 1980 op initiatief van de *Werkgroep Leefmilieu Ninove*. Het front, een samenwerking tussen verschillende milieugroepen, was een poging tot antwoord op de gezamenlijke problematiek van Dender en Marke. Het front bestond uit *De Ijsvogel vzw* (Pajottenland), *CRASEN* (Comité Régional d'Ath pour la Sauvegarde de l'Environnement Naturel, Henegouwen) en voor Oost-Vlaanderen: *Leefmilieu Geraardsbergen*, *Leefmilieu Ninove*, *BJN* (Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie, Geraardsbergen) en het *DAK* (Denderaktiecomitee).

Het project kon rekenen op veel erkenning¹⁰. Volledig naar de geest van de milieugroepen was het de bedoeling om "het publiek bewust te maken via wandelingen, tentoonstellingen, studies" en "voorstellen tot beveiliging van de landschappelijke waarde in te dienen bij de openbare besturen"¹¹. Maar blijkbaar was de tijd er nog niet rijp voor... Een wettelijk kader voor landschapsparken liet op zich wachten, het BTK-project kreeg geen vervolg en de lokale milieugroepen gingen zich concentreren op de problematiek van de watervervuiling.

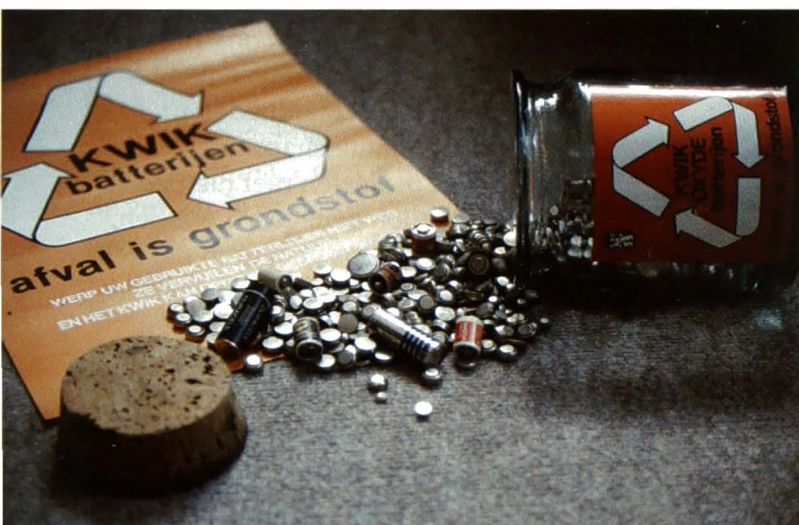
En toch... Tien jaar later werd op het Geraardsbergse stadhuis, onder ruime persbelangstelling, het *Landschapscharter Dender en Marke* ondertekend door alle politieke partijen en door de milieu- en natuurverenigingen van Galmaar-

den, Geraardsbergen en Ninove¹². In het handvest werd uitdrukkelijk gekozen voor een samenwerking tussen de gemeentebesturen en de milieu- en natuurverenigingen. Het vormde de basis voor de uitwerking van verschillende acties¹³ en voor de uitbouw van een regionaal landschap. Een deel van het gedachtegoed werd later vertaald in het gemeentelijk MINA-beleid en leeft thans voort in het *Stiltegebied Dender en Marke* en in de werking van de verschillende Natuurpuntafdelingen. Galmaarden en Geraardsbergen maken ondertussen elk deel uit van een regionaal landschap¹⁴.

Van bosruiming tot GFT-inzameling

Al van bij de start van *Leefmilieu Geraardsbergen* stonden bosruim-

en antisluikstortacties op de agenda. Ze ontsproten vanuit een diepe verontwaardiging over de manier waarop bossen als sluikstort werden gebruikt. Deze acties stonden symbool voor de bekommernis van de initiatiefnemers voor de bescherming van waardevol bos en hun kritische vragen bij de gevolgen van de welvaarteconomie. Hier sporen natuur- en milieubeschermingactie nog perfect samen, maar door de toenemende complexiteit van milieu- en natuurthema's drong vrij snel een meer gespecialiseerde en thematische aanpak zich op. Dit had als gevolg het geleidelijk uit elkaar groeien en het zich ontwikkelen van verschillende opvattingen en interessevelen over de aanpak en organisatie van de milieu- en natuurwerking.

Affiches en stickers ondersteunden de inzameling van kwikoxidebatterijen. Met deze symbolische actie stond het recyclagethema voortdurend in de kijker.

In 1992 protesteerde LMG tegen de verbrandingsinstallatie van het Geraardsbergse Onze-Lieve-Vrouwziekenhuis. De gebruikte slogans spreken voor zichzelf.

10. Voor het project kon via het werkgelegenheidsplan van Minister van tewerkstelling en Arbeid G. Spitaels (1977-1979, zogenaamde BTK-projecten) een voltijdse medewerker, H. Neuckermans, worden tewerkgesteld die een basisrapport over het gebied opstelde. Tevens werd het project laureaat van de KIWANIS-prijs 1979-1980, uitgereikt door de gelijknamige club Ninove-Geraardsbergen.
11. Daarbij werd gewezen op bestaande mogelijkheden tot bescherming (bijv. gewestplannen, beschermingsbesluiten), maar ook op de mogelijkheid (en noodzaak) van nieuwe wettelijke statuten i.v.m. de landschapsparken (*Leefmilieukrant*, juni-juli 1980).
12. Het gaat om *De Wielewaal*-afdelingen Ninove en Geraardsbergen, *Leefmilieu Geraardsbergen* en *Vzw de Mark*.
13. In de eerste actie "Vriend van het groene lint" werd de nadruk gelegd op de verfraaiing van het landschap en de versterking van de ecologische samenhang door het organiseren van plantacties waarbij zorgvuldig samengestelde plantpakketten werden aangeboden voor de aanleg van hagen, houtkanten, hoogstamboomgaarden en kleine bosjes. Later zal rond het "stiltegebied Dender en Mark" een gevarieerd "stilte-programma" worden uitgebouwd door *Waerbeke vzw*. Deze vereniging ontwikkelt, organiseert en stimuleert talrijke concrete projecten met partners uit velerlei disciplines (www.Portaalvandestilte.be (januari 2014)).
14. Geraardsbergen van het regionaal landschap Vlaamse Ardennen, Galmaarden van Zenne, Zuun, Zoniën.

LMG bleek vrij snel haar progressieve visie op de afvalproblematiek en haar positief engagement om onze levenswijze te tonen op dit vlak bij te sturen¹⁵. Zo werd, samen met enkele lokale handelaars, een langlopende inzamelactie van kwikoxidebatterijen opgezet. Met deze actie wou men via kleine stappen uiteindelijk een betekenisvolle gedragswijziging bereiken. Het groeiend bewustzijn over de noodzaak tot recyclage van grondstoffen en het hergebruik van materialen leidde op bestuursvlak onder meer tot de selectieve afvalophaling en de opstart van het Geraardsbergse containerpark in 1989.

In diezelfde periode ontstond ook beroering over de mogelijke bouw op het Schendelbeekse industrieterrein van een verwerkingsinstallatie voor zogenaamd groenten-, fruit- en tuinafval (GFT) door de *Intercommunale Land van Aalst*

(ILVA). *Leefmilieu Geraardsbergen* juichte de idee van de selectieve ophaling van GFT en de verwerking ervan tot compost toe, wat uitvoerig werd becommentarieerd in de *Leefmilieukrant* (1992). Uiteindelijk zal ILVA een zogenaamde BUHLER-installatie met een verwerkingscapaciteit van 50.000 ton per jaar bouwen waarmee het GFT-afval van het werkingsgebied wordt gecomposteerd.

Onder de slogan "Ongezonder Crematorium met Macabere Walmen" protesteerde LMG in 1992 tegen de stankhinder in de stad, die veroorzaakt werd door de afvalverbrandingsoven van het O.C.M.W. ziekenhuis. Tenslotte werd in 1994 en 1995 fel van leer getrokken tegen de uitgelekte plannen van het N.I.R.A.S. om laagradioactief afval in kleilagen te bergen in de Vlaamse ondergrond waaronder misschien ook de diepe kleilagen

van de Geraardsbergse heuvels.

Aandacht voor het Geraardsbergse onroerend erfgoed

In de *Leefmilieukrant* verschenen regelmatig bijdragen over het lokale patrimonium, waarmee nogmaals de uitgebreide interesse van bestuursleden en het brede werkingsveld van de vereniging wordt bevestigd. Meer dan de helft van deze artikels handelen over de Sint-Adriaansabdij, de Oudenberg, de stadskernvernieuwing en over bomenrijen en dreven die verdwenen of slecht beheerd werden. Voor het abdijpark stelde de vereniging een herinrichting voor als heemtuin en arboretum. De stadskernvernieuwing werd kritisch opgevolgd met in 1987 een evaluatie na drie jaar van projectuitvoering. Voor de Oudenberg werd gewezen op de nood aan herstellingswerken en het verkeersvrij maken van de Muur. Maar er kwam ook protest tegen boomkappingen en ongeoorloofde werkzaamheden in dit beschermd landschap. Wanneer protesten niet hielpen of voorstellen genegeerd werden, kon het wel eens gebeuren dat zelf gehandeld werd. In 1986 werden langs de Dender ter hoogte van de Bleek zwarte populieren geplant. Met het aanplanten hiervan werd niet alleen een stevige knipoo naar het Geraardsbergse "stekjesverleden" gegeven, maar ook een historisch en beschermd landschapsbeeld, dat in vele toeristische folders prijkte, hersteld¹⁶.

En... toch ook de waterproblematiek

In tegenstelling tot wat men zou kunnen verwachten op basis van de decennialange zware Dender-

De rij zwarte populieren die de Dender afzoomden was decennialang een bekend gezicht op de stad vanaf de Guilleminlaan. Na de kaalslag herstelde Leefmilieu Geraardsbergen in 1986 het mooi ogende stadsgezicht door een nieuwe aanplant. (Foto Etienne Desmet, 1967)

15. In de *Leefmilieukrant* is recyclage het belangrijkste thema dat in de categorie afval wordt behandeld (8% van de titels).
16. De originele bomenrij werd in de jaren 1970 gekapt. De locatie tussen de Denderbrug van de P. Guilleminlaan en het zwemdok was onderdeel van een beschermd landschap en werd meer dan eens afgebeeld in toeristische folders. Met het opnieuw aanplanten van zwarte populier werd tevens een bedreigde boomsoort en voorouder van de huidige snelgroeiende populierenrassen in ere hersteld (*Leefmilieukrant* 9de jg nr. 3 t.e.m. 10de jg nr. 4).

De Marke en haar vallei heeft altijd op de interesse en actiebereidheid van milieu- en natuurverenigingen kunnen rekenen. In 1975 werd het geplande A8-tracé zwaar gecontesteerd. In 1979 was er het LMG-protest tegen de rechttrekking van het meanderend riviertje. Vanaf 1987 wordt geijverd voor de uitbouw van een groot natuurreservaat: de Rietbeemd te Geraardsbergen en de Markvallei te Galmaarden. In 2012 werden de oorspronkelijke meanders opnieuw uitgegraven en in verbinding gesteld met de rechtgetrokken loop.

vervuiling, blijkt het aantal artikels over deze thematiek in de *Leefmilieukrant* niet bijzonder hoog¹⁷. Er werd wel regelmatig over de Dender bericht maar de vervuiling en de gewenste sanering waren zeker niet de enige aandachtspunten. Al van in de beginfase van haar bestaan probeerde *Leefmilieu Geraardsbergen* een veel bredere kijk op het waterlopenbeheer onder de aandacht te brengen.

In de eerste artikels over de Dender die in 1977 en 1978 in de *Leefmilieukrant* verschenen ging het over klachten, zowel over de stankhinder als over het gebruik van herbiciden op de Denderoeveren en langs het jaagpad. Het protest tegen de geplande betonnen oeverversterking leidde tot een herziening van de plannen. Oevers werden voortaan versterkt met schans- of steenkorven, die nog het vestigen van organismen toeliet. De verbolgenheid over de tergende, steeds terug-

kerende vervuiling en vissterfte en het uitblijven van doortastende maatregelen leidde in 1979 tot de oprichting van het interregionale DAK, het *Dender Actie Komitee* dat rond voorgaande punten tal van acties ondernam: petitielijsten, protestbrieven, vlot- en bootbetogingen maar ook voorstellen voor zinvolle streekontwikkeling en kleinschalige waterzuiveringsprojecten. De Dendervervuiling en de megalomane rioolwaterzuiveringsplannen waren dan weer onderwerp van zware kritiek tijdens een druk bijgewoond meerdaags symposium, georganiseerd door *Leefmilieu Ninove*.

Tussen 1990 en 1993 kreeg de Denderproblematiek opnieuw veel aandacht. LMG nam deel aan diverse vergaderingen van de interregionale actiegroep *Dender SOS Dendre* en het DAK. Het eisenpakket bevatte een aanzet tot actieprogramma voor de zuivering

van de Dender. In 1992 beloofde de overheid om de Dender opnieuw visrijk te maken en verhoogde de streefnorm voor de waterkwaliteit tot viswater. Helaas waren er nadien nog grote vissterftes onder meer in 1993, 1995, 1996 en 1997.

Naar aanleiding van haar twintigjarig bestaan (sic) organiseerde *Leefmilieu Geraardsbergen* in april 1993¹⁸ in het *Koetsenhuis* de tentoonstelling "*De vissen van onze beken en rivieren te Geraardsbergen*". Met enkele tientallen fraai ingerichte aquaria werd het streefbeeld van visrijke waterlopen op een levendige wijze geïllustreerd. Het was meteen een pleidooi voor volgehouden en noodzakelijke inspanningen op het vlak van het waterlopenbeheer en de afvalwaterzuivering.

Nabeschouwing

Het was de aanvankelijke ambitie van de stichters van *Leefmilieu Geraardsbergen* om met de vereniging een zeer breed werkingsveld te bestrijken. Uitgaande van de informatie van de *Leefmilieukrant* lijkt de vereniging tijdens een kwarteeuw werking daarin geslaagd: aanpak van tal van milieudossiers, onderzoek van een brede waaier aan milieuaspecten, organisatie van het protest en ludieke acties, al dan niet met de steun van lokale buurtcomités. Op basis van meestal grondig uitgewerkte dossiers wou LMG wegen op het Geraardsbergse beleid met het doel maatschappelijke veranderingen teweeg te brengen. Er werden samenhangende beleidsvoorstellen geformuleerd rond verschillende milieuthema's, die vaak haaks stonden op bestaande zienswijzen. Dankzij de *Leefmilieukrant* krijgen we vandaag een prima inkijk op de verenigingswerking, waarbij de protestacties en de beleidsvoorstel-

17. 6,8% van de ooit verschenen titels in de *Leefmilieukrant* handelen over de Dender.

18. De eerste kiemen van informele leefmilieuwerking worden door de stichters van de vereniging in de periode 1973-1975 gesitueerd. De eerste geschreven documenten dateren van 1975 en hebben ook slechts betrekking op feiten in dat jaar.

Sensibilisering voor de Denderproblematiek door het Denderactiekomitee op een van de Denderbruggen te Geraardsbergen (circa 1980). De Dendervervuiling kwam ook uitgebreid aan bod op de regionale radio Dender. In 1992 kloeg LMG samen met de hengelsportverenigingen het gebrek aan bestuurlijk overleg tussen de Waalse en Vlaamse milieudirecties aan. In Vlaanderen bestaat immers het "Denderbekken-comité", in Wallonië het "Contrat de Rivière Dendre".

len een belangrijke plaats innamen. Een kritische visie op eigen handelen vinden we echter niet in het blad.

Werd met de voorstellen van LMG uiteindelijk rekening gehouden? De grondig voorbereide acties en voorstellen vonden weerklank in de lokale en niet zelden in de nationale pers, wat op het politieke actieplan voor de nodige animositeit zorgde. Er werden tijdens haar 25-jarig bestaan verschillende plannen of voornemens aangepast op basis van de LMG-voorstellen.

Vanaf de jaren 1990, onder impuls van Vlaamse beleidsbeslissingen,

kreeg het gemeentelijk milieu- en natuurbeleid vorm. Verschillende aspecten waar al langer vanuit milieuhoeke voor gepleit werd, kregen hierin een plaats of werden zelfs de norm, bijv. de selectieve huisvuilophaling, openbaarheid van bestuur en *last but not least* volgehouden en consequente inspanningen op het vlak van de rioolwaterzuivering. Hiermee zijn nog lang niet al de noodzakelijk geachte veranderingen, door de milieubeweging beoogd, effectief doorgevoerd. Een sprekend voorbeeld is de aanpak van de globale waterhuishouding, die door de steeds meer voelbare invloeden van de klimaatwijziging een

probleemkind is. Zo had LMG volledig in de trend van haar werking op dit vlak nog een betekenisvolle rol en richtinggevende signalen kunnen uitzenden.

Wordt vervolgd.

saer.cosyns@skynet.be

marc.van.liefferinge@village.uunet.be